

Netbeheer Nederland

Anna van Buerenplein 43
2595 DA Den Haag

Postbus 90608
2509 LP Den Haag
070 205 50 00
secretariaat@netbeheernederland.nl
netbeheernederland.nl

Ministerie Onderwijs Cultuur en Wetenschap &
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
T.a.v. de heer E.E.W. Bruins & mevrouw J.J.M. Uitermark

Kenmerk

BR-2024-2106

Datum

1 augustus 2024

Behandeld door

Patrick van Dongen

E-mail

pvandongen@netbeheernederland.nl

Doorkiesnummer

070 205 50 000

Onderwerp

Consultatie Besluit kwaliteit leefomgeving in verband met de aanwijzing en begrenzing

Geachte minister Bruins en minister Uitermark,

Met deze brief maakt de vereniging Netbeheer Nederland (NBNL), namens alle netbeheerders in Nederland, graag gebruik van de mogelijkheid haar reactie te geven op het ontwerpbesluit waarmee het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) wordt gewijzigd. Dit ontwerpbesluit heeft gevolgen voor de activiteiten van de netbeheerders en daarmee voor de ontwikkeling van de Nederlands energie-infrastructuur.

Het Nederlandse energiesysteem

Het Nederlandse energiesystemen en daarbinnen de energie-infrastructuur is een essentieel fundament voor onze maatschappij en is randvoorwaardelijk voor de grote uitdagingen waar we met elkaar voor staan. Nederland kent een enorme woningbouwopgave, de ambities op het vlak van klimaat en energietransitie zijn hoog en het bedrijfsleven werkt aan duurzame economische groei. Door de toenemende vraag naar en aanbod van energie is een snelle uitbreiding van de energie-infrastructuur cruciaal binnen de beperkte ruimte in ons land. De investeringen van netbeheerders in de energienetten groeien van 5 miljard euro in 2022 naar 8 miljard euro per jaar vanaf 2025. Daarmee bouwen we o.a. meer dan 100.000 kilometers kabel en hoogspanningslijnen en 300 hoogspanningsstations. Kortom: we zijn bezig met de grootste verbouwing van Nederland ooit.

De krapte op het elektriciteitsnet heeft ertoe geleid dat de voormalig minister voor Energie en Klimaat onlangs (op 25 april jl.) in een Kamerbrief aan de Tweede Kamer een omvangrijk pakket aan ingrijpende maatregelen heeft gepresenteerd voor de provincies Flevoland, Gelderland en Utrecht om te voorkomen dat er voor nieuwbouw van woonwijken en bedrijventerreinen en voor consumenten, die bijvoorbeeld hun huis willen verduurzamen, geen ruimte op het stroomnet is. Hiermee moet voorkomen worden dat woningen niet langer kunnen worden aangesloten en er maatschappelijk ontwrichtende stroomstoringen gaan ontstaan.

IBAN NL51 ABNA 0613001036

BTW-nummer NL8185.25.101.B01

KvK-nummer 09175117

Kenmerk
BR-2024-2106

Datum
29 juli 2024

Dé oplossing om deze netcongestie het hoofd te bieden is het zo snel als mogelijk uitbreiden van de elektriciteitsinfrastructuur.

Energie-infrastructuur als hoger openbaar belang

Dit wordt ook vanuit de Europese Unie (EU) gezien. Het Rijk heeft daarom de verplichting om voorrang te geven aan energieprojecten (van maatschappelijk belang) en deze als hoger openbaar belang te beschouwen zodat deze sneller gerealiseerd kunnen worden. Concreet wijst NBNL daarvoor op artikel 3 van de Verordening (EU) 2022/2577 van de Raad van 22 december 2022 tot vaststelling van een kader om de inzet van hernieuwbare energie te versnellen en de Verordening (EU) 2024/223 van de Raad van 22 december 2023 tot wijziging van Verordening (EU) 2022/2577 tot vaststelling van een kader om de inzet van hernieuwbare energie te versnellen.

Hiervoor dient wel voldoende ruimte beschikbaar te zijn. Dit zoekproces kan echter in hoge mate belemmerd worden wanneer een zoekgebied de status heeft van UNESCO Werelderfgoed. Zoekgebieden voor nieuwe onderstations worden vastgesteld vanuit nettechniek/netuitbreiding in combinatie met de klantvraag. Dit betekent dus ook dat niet altijd om beschermingsgebieden heen gewerkt kan worden. Verzorgingsgebieden kunnen dan uiteindelijk met een tekort aan energie-infrastructuur komen te zitten. Dit raakt aan *alle* activiteiten in het betreffende gebied. NBNL benadrukt dat het hier om fysieke en technische barrières gaat en niet om financiële barrières. Zie hierna het voorbeeld van een actueel project in de provincie Utrecht.

NBNL wil het belang van de bescherming van UNESCO Werelderfgoed geenszins ter discussie stellen. Wel wil NBNL wijzen op het maatschappelijke belang van het realiseren van duurzame energie-infrastructuur. NBNL vraagt daarom in deze specifieke urgente situaties om een uitzondering voor energie-infrastructuurprojecten. Daarnaast vragen wij om de ontheffingsmogelijkheid te verruimen zodat hier ook energie-infrastructuurprojecten op Rijksniveau onder kunnen vallen.

Ter illustratie: de situatie in Utrecht

In de provincie Utrecht is de situatie op het net nijpend. De verduurzamingsplannen van bedrijven, industrie, woningcorporaties en consumenten gaan zo snel dat Utrecht nu al in de situatie zit die voor 2030 was voorspeld. Het tekort loopt hier tussen 2026 en 2029 op tot 250 megawatt (MW) voor kleinverbruik; consumenten, zzp'ers, kleine bedrijven, verenigingen en stichtingen met een aansluiting tot en met 3x80 ampère. Dat staat gelijk aan de stroomvoorziening voor 80.000 woningen.

TenneT en Stedin zijn op zoek om een nieuw 150 kV transformatorstation (inclusief ondergrondse 150 kV-kabelverbindingen) (TenneT) te realiseren gecombineerd met een nieuw 50 kV-hoogspanningsstation (Stedin) ten noorden van Utrecht. Momenteel wordt samen met de provincie Utrecht en de betrokken gemeenten (Utrecht, de Bilt en Stichtse Vecht) een locatiestudie uitgevoerd voor een geschikte locatie. Een groot deel van het zoekgebied heeft de status van UNESCO Werelderfgoed De Hollandse Waterlinies. Met het huidige kader leidt elke nieuwe functie in dit gebied – en zeker het toevoegen van een nieuw transformatorstation – tot een aantasting van de kernkwaliteiten van dit UNESCO Werelderfgoed waardoor de locatie afvalt aangezien een planologisch besluit in dat geval per definitie in strijd is met de provinciale Verordening dan wel het Bkl.

Kenmerk
BR-2024-2106

Datum
29 juli 2024

Verruim de ontheffingsmogelijkheid voor energie-infrastructuurprojecten van hoger openbaar belang

De ruimte die met de ontheffingsmogelijkheid in art. 7.4, lid 5 van het Bkl wordt geboden, acht NBNL te marginaal en lijkt als zodanig niet of nauwelijks extra afwegingsruimte te bieden bij het verlenen van een ontheffing voor de noodzakelijke projecten van netbeheerders waarmee het hiervoor genoemde openbaar belang gediend kan worden, zoals in Utrecht.

Met de voorgestelde regeling wordt, naar lezing van NBNL, namelijk (o.a.) beoogd om een ontheffingsmogelijkheid te creëren voor de beoordeling van projecten aan de doelstellingen van het behoud van aangewezen werelderfgoederen. Waar de reguliere beoordeling inhoudt dat moet worden voldaan aan de (uitgewerkte) kernkwaliteiten, biedt de voorgestelde regeling de mogelijkheid om hiervan af te wijken voor activiteiten die in overeenstemming zijn met het belang van behoud van de uitzonderlijke universele waarde van het werelderfgoed. Deze mogelijkheid geldt voor activiteiten die onevenredig worden belemmerd in verhouding tot het belang dat wordt gediend met de uitgewerkte kernkwaliteiten. Zo kan een activiteit die weliswaar de kernkwaliteiten aantast, maar in overeenstemming is met het belang van behoud van de uitzonderlijke universele waarde van het werelderfgoed, toch doorgang vinden.

Het is voor NBNL niet duidelijk welke nadere afwegingsruimte hierdoor ontstaat voor energie-infrastructuurprojecten. NBNL veronderstelt dat de genoemde kernkwaliteiten een rechtstreekse uitwerking zijn van de uitzonderlijke universele waarde van het werelderfgoed, en dat aantasting daarvan al snel als niet in overeenstemming met het behoud van die waarde zal worden beoordeeld. Ook geeft de Leidraad en toolkit voor effectbeoordelingen in een werelderfgoedcontext (UNESCO) aan dat slechts getoetst wordt aan de uitzonderlijke universele waarden en aan overige erfgoed-/conserveringswaarden van het werelderfgoed. In de Nota van Toelichting wordt een voorbeeld gegeven van een activiteit die toch doorgang kan vinden omdat deze, hoewel in strijd met de kernkwaliteiten, bijdraagt aan het behoud van dit werelderfgoed. Het is voor NBNL de vraag hoe een dergelijke beoordeling kan uitpakken voor energie-infrastructuurprojecten die, hoewel van hoger nationaal belang, niet bijdragen aan behoud van het werelderfgoed, zoals bijvoorbeeld hoogspanningsverbindingen of transformatorstations.

NBNL pleit dan ook voor een verruiming ten opzichte van de formulering zoals thans vormgegeven van de ontheffingsmogelijkheden in art. 7.4 van het Bkl zodat invulling gegeven kan worden aan de status van energie-infrastructuur als hoger openbaar belang.

Sta ontheffingsmogelijkheden toe voor energie-infrastructuurprojecten op rijksniveau

Daarnaast is het onduidelijk waarom er wel een ontheffingsmogelijkheid wordt gecreëerd voor projectbesluiten van provincie en waterschap, maar niet voor projectbesluiten op rijksniveau. Weliswaar is er geen koppeling tussen projectbesluiten van het Rijk en de uitgewerkte kernkwaliteiten uit de Omgevingsverordening, maar deze projectbesluiten dienen wel in overeenstemming te zijn met de kernkwaliteiten die in het Besluit kwaliteit leefomgeving zijn opgenomen. Het ligt voor de hand om hier ook de mogelijkheid te creëren om rechtstreeks te toetsen aan de uitzonderlijke universele waarde van het werelderfgoed. In dat geval wordt voor hetzelfde kerninstrument eenzelfde beoordelingskader gegeven en wordt voorkomen dat een rijksproject dat in overeenstemming is met het belang van behoud van de uitzonderlijke universele waarde van het werelderfgoed geen doorgang mag vinden.

Kenmerk
BR-2024-2106

Datum
29 juli 2024

Concluderend

NBNL wil het belang van de bescherming van UNESCO Werelderfgoed geenszins ter discussie stellen. Daar staat tegenover dat het realiseren van noodzakelijke en maatschappelijk urgente energie-infrastructuur bij uitstek locatie-gebonden is en dat het zeer beperkt tot niet mogelijk is om om deze gebieden heen te werken. Daarmee kan dit directe gevolgen hebben voor de (toekomstige) energievoorziening van consumenten en bedrijven. NBNL gaat graag met uw ministeries in overleg om tot een passende systematiek te komen.

Met vriendelijke groet,

Hans-Peter Oskam
Directeur Beleid & Energietransitie